

Specifika vzdělávání dětí mladší tří let

Bc. Sandra Bejdáková

Rodinná politika státu

Co je to rodinná politika státu?

Jaký je její cíl?

Koncepce rodinné politiky

2005

- *Podpora finančního ocenění rodin*
- *Podpora prorodinného klimatu ve společnosti*
- *Podpora vytváření bezpečného životního prostředí pro rodiny s dětmi*
- *Popularizace rodičovství ve společnosti a výzkum v oblasti rodiny*

2009

- Podpora vytváření vhodných socioekonomických podmínek pro fungování rodin zaměřující se na finanční zajištění rodiny, slučitelnost práce a rodiny a služby péče o děti;
- Podpora zkvalitňování rodinných vztahů a posilování rodičovských kompetencí;
- Podporu rodin se specifickými potřebami;
- Podporu zapojení krajů a obcí do rodinné politiky

Koncepce rodinné politiky, 2017

2017 reflektuje současné socioekonomické trendy, reaguje na potřeby rodin i jednotlivců, inspiruje se zahraniční dobrou praxí a doporučeními mezinárodních expertních institucí (OECD, Evropská komise, apod.)

CÍL:

- vytvořit příznivější socio-ekonomické podmínky pro fungování rodin
- odstraňovat bariéry a společenské tlaky, kterým jsou rodiny vystaveny a které ohrožují jejich funkčnost
- posilovat vědomí a význam rodinných hodnot

Prorodinná opatření

PORODNÉ

- jednorázová peněžitá pomoc při narození prvního dítěte v sociální tísní.

MATEŘSKÁ DOVOLENÁ

- dovolená matky před porodem a ihned po porodu, během níž platí pracovní smlouva a je vyplácen tak zvaný příspěvek v mateřství (*Peněžitá pomoc v mateřství*). Částka vyplácená státem podle doporučení Mezinárodní organizace práce má činit minimálně 12 týdnů s náhradou mzdy minimálně 67% předchozí mzdy. Podle EU minimálně 14 týdnů.

OTCOVSKÁ DOVOLENÁ (otcovské)

- je dovolená otce v období kolem porodu a ihned po narození dítěte. Existují dva „typy“ kolem porodu 2-3 dny, po porodu jako obdoba mateřské dovolené 2 – 4 týdny. Během ní může být otci vyplácen příspěvek v otcovství. (Ve Švédsku a Německu tzv. *otcovská kvóta* v průměru 2 měsíce.)

Prorodinná opatření

RODIČOVSKÁ DOVOLENÁ

- určena pro oba rodiče pro péči o dítě po skončení mateřské dovolené.

RODINNÉ DÁVKY

- především přídavky na děti (plošné nebo testované), diferencované podle počtu, věku dětí nebo univerzální, dávky spojené se specifickou situací rodiny (neúplné rodiny, rodiny se zdravotně postiženým dítětem, sociální příplatky).

DAŇOVÁ POLITIKA

- ve vztahu k rodinám (zdanění příjmů - společné zdanění, odečitatelné položky podle situace v rodině).

SLUŽBY A PÉČE O DĚTI

- představují různé formy podpory státem dotované péče pro děti od narození do jejich 18 let.

Jaké jsou zákonné možnosti pro vznik zařízení
pro vzdělávání dětí mladších 3 let?

Služby péče o dítě

V současné době lze podle platné legislativy poskytovat služby péče o děti:

- zřízením mateřské školy podle zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů (školský zákon) - věcně spadá pod Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy;
- provozováním některé z živností péče o děti podle zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů (zákon o živnostenském podnikání) - věcně spadá pod Ministerstvo průmyslu a obchodu;
- poskytováním služby péče o dítě v dětské skupině podle zákona č. 247/2014 Sb., o poskytování služby péče o dítě v dětské skupině a o změně souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů (zákon o dětské skupině) - věcně spadá pod Ministerstvo práce a sociálních věcí.

Institucionální péče - Jesle

Historie

- 1832 - první opatrovny pro chudé
- 1884 - první městské jesle
- od r. 1960 - snaha o ucelený systém jeslí a mateřských škol

Současnost

- 31.3.2013 - konec jeslí jako zdravotnických zařízení, přechází pod resort MPSV
- 2014 - Zákon o dětské skupině

Stav jeslí v jednotlivých letech

Rok	1990	1992	2000	2007
Počet zařízení	1 043	381	65	49
Počet míst v jeslích	39 829	13 196	1867	1587

Další možnosti ne-veřejné péče

Dětská skupina

- ukotvena zákonem č. 247/2014 Sb. ze dne 29.11. 2014
- specifická forma péče o děti od 12 měsíců do 6 let

Firemní školky

- zřízené podle § 34 odst. 8 školského zákona
- mateřská škola určená pro vzdělávání dětí zaměstnanců

Dětské koutky

Klub maminek

Další možnosti ne-veřejné péče

Mateřská centra

- síť mateřských center o. s. vznikla v roce 2001 na základě dlouholeté neformální spolupráce mateřských center za účelem posilování hodnot rodiny a mezigeneračních vztahů, úlohy rodičů, mateřské a otcovské role ve společnosti; podpory právní ochrany rodiny, mateřství a rovných příležitostí pro všechny; podpory zdravého života ve zdravém prostředí
- mateřská centra zřizují zpravidla matky na mateřské dovolené, které se zároveň podílejí na jejich samosprávě a zajišťují programy, umožňují matkám s malými dětmi vyjít z izolace, kam se celodenní péči o dítě dostávají

Kurzy pro děti do 3 let

- zaměřené na rozvoj motoriky - plavání kojenců a batolat, cvičení maminek s dětmi, masáže kojenců a batolat
- zaměřené na rozvoj řečového vývoje - znakování batolat, cizí jazyk (Helle Doron, Go Kids!)
- zaměřené na hudební rozvoj - hudební škola Yamaha

Dětské skupiny (2018)

- Hlavní město Praha
poskytovatelů: 119 D.skupin: 169 celková kapacita: 2340 míst
- Jihočeský
poskytovatelů: 29 D.skupin: 40 celková kapacita: 454 míst
- Jihomoravský
poskytovatelů: 103 D.skupin: 147 celková kapacita: 2033 míst
- Karlovarský
poskytovatelů: 6 D.skupin: 5 celková kapacita: 72 míst
- Královéhradecký
poskytovatelů: 44 D.skupin: 46 celková kapacita: 503 míst
- Liberecký
poskytovatelů: 28 D.skupin: 31 celková kapacita: 457 míst

Dětské skupiny (2018)

- **Moravskoslezský**
poskytovatelů: 54 D.skupin: 73 celková kapacita: 995 míst
- **Olomoucký**
poskytovatelů: 35 D.skupin: 47 celková kapacita: 580 míst
- **Pardubický**
poskytovatelů: 35 D.skupin: 44 celková kapacita: 598 míst
- **Plzeňský**
poskytovatelů: 26 D.skupin: 33 celková kapacita: 397 míst
- **Středočeský**
poskytovatelů: 139 D.skupin: 176 celková kapacita: 2213 míst
- **Ústecký**
poskytovatelů: 37 D.skupin: 49 celková kapacita: 654 míst
- **Vysočina**
poskytovatelů: 17 D.skupin: 18 celková kapacita: 222 míst
- **Zlínský**
poskytovatelů: 29 D.skupin: 35 celková kapacita: 442 míst

Srovnání péče o děti do tří let

Základní fakta – Česká republika v Education at a Glance 2014

Tabulka	Indikátor	Česká republika		Průměr zemí OECD		Průměr zemí EU21		Pořadí České republiky* v rámci zemí OECD
		2012	2005	2012	2005	2012	2005	
Přístup ke vzdělávání a výstupy ze vzdělávání								
	Míra účasti ve vzdělávání	2012	2005	2012	2005	2012	2005	
C2.1	3letí (v předškolním vzdělávání)	59%	65%	70%	64%	79%	73%	25 z 37 zemí
	4letí (v předškolním a primárním vzdělávání)	82%	91%	84%	79%	89%	84%	25 z 38 zemí
C1.1a	5-14letí (ve všech úrovních vzdělávání)	99%		98%		98%		19 z 44 zemí

- Výzkumy ukazují, že záleží na kvalitě předškolního zařízení.
- U dětí, které navštěvovaly kvalitní předškolní zařízení byl naměřen nižší stresový hormon než u dětí, které docházely do méně kvalitních zařízení (Sims et al., 2005).

Péče o děti do tří let v zahraničí

Velká Británie

- Mateřská dovolená je od roku 2007 stanovena na 13 měsíců (52 týdnů, z toho je necelých 10 měsíců (39 týdnů) finančně kompenzováno. Prvních 6 měsíců 90% předchozí mzdy, zbytek maximálně 492 GBP
- K nabízeným službám patří:

Denní jesle (nurseries) s provozem 12 hodin denně

Jesle pro děti 0-5 let

Registrované pečovatelky pečují o max. 4 děti ve své domácnosti

Chůvy (nannies) pečují o dítě v jeho domácím prostředí

Dětská centra pro rodinu (Sure Start Centers) jsou zaměřené především na pomoc rodinám ze socioekonomicky a sociokulturně znevýhodněného prostředí

Péče o děti do tří let v zahraničí

Švédsko

- Rodičovská dovolená je poskytována 13 měsíců (480 pracovních dnů) za zhruba 80% částku původního platu. Pro každého rodiče jsou určeny dva měsíce rodičovské dovolené, zbývajících 9 si mohou volit.
- Předškolní zařízení pro děti do 3 let jsou bohatě dotována, stát dohlíží na kvalitu, a proto jsou i hojně využívána. Obecní zákony nařizují zajistit pro děti (zejména předškolního věku) dostatek míst.

Péče o děti do tří let v zahraničí

Francie

- Mateřská dovolená trvá 16 týdnů, z toho 6 týdnů před narozením dítěte. Při narození třetího a dalšího dítěte se zvyšuje na 26 týdnů. Žena, která byla pojištěná a nejméně 6 měsíců před porodem zaměstnaná dostává 100% předchozí mzdy.
- K nabízeným službám patří:

Skupinové (kolektivní) jesle

Rodinné jesle

Rodičovské jesle

Mateřské asistentky

Dětské zahrádky

Mateřské školy

Teorie attachmentu (1969)

Attachment = vztahová vazba či citové pouto

- výzkumy Johna Bowlbyho, Mary Ainswort
- vztah, který se vytváří mezi dítětem a osobou, která o ně pečuje (primární attachment)
- dítě potřebuje pro svůj harmonický vývoj přítomnost jedné blízké a bezpečné vztahové osoby
- pokud má dítě k dispozici blízkou a bezpečnou vztahovou osobu, cítí se být v bezpečí a jeho důvěra k lidem i k okolnímu světu roste
- citové pouto se stává bezpečnou základnou, ze které může začít zkoumat okolní svět a ke které se uchýlí vždy, když pocítí nejistotu nebo strach

Sekundární attachment

- pevná vazba učitelky s dítětem, vychází ze zkušeností z primárního attachmentu

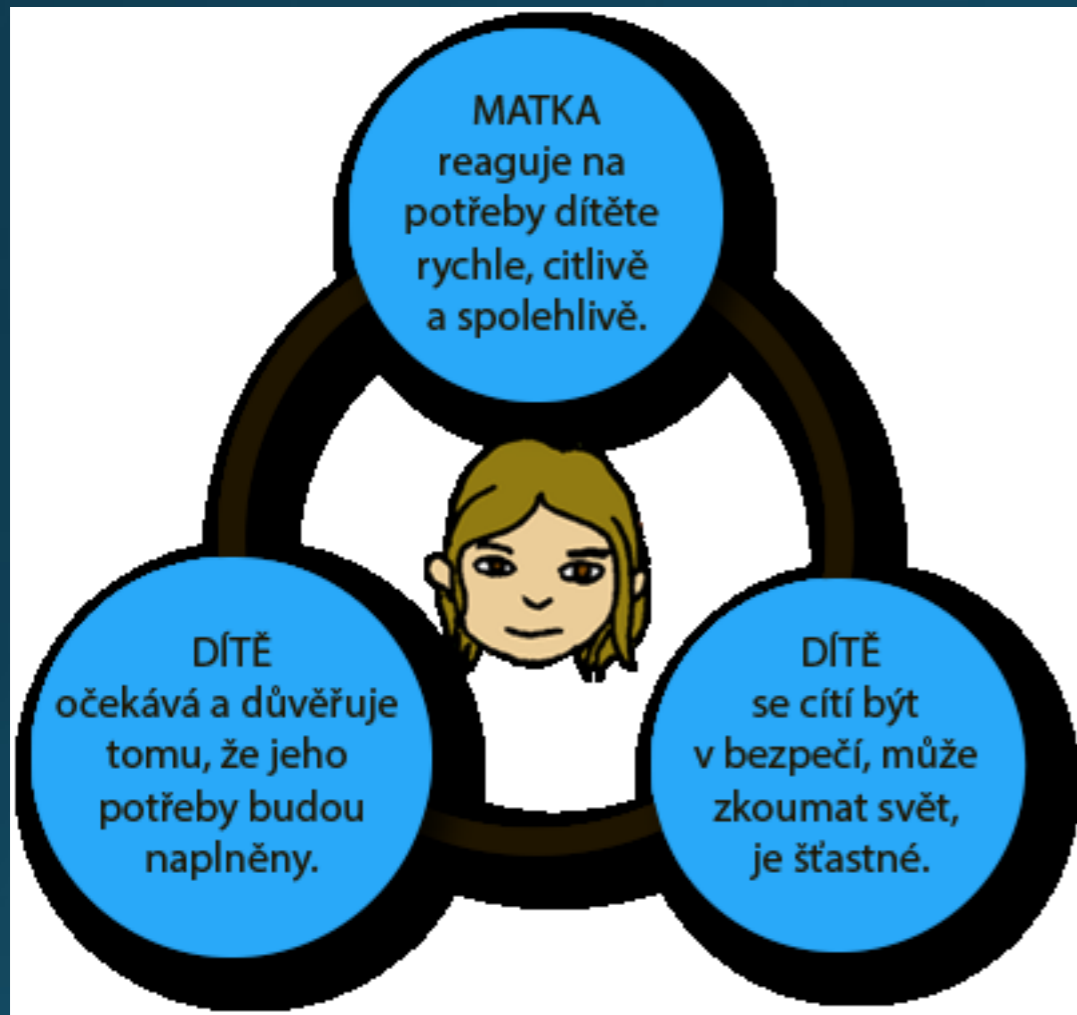
Typy attachmentu

- rozlišujeme 4 typy attachmentového pouta

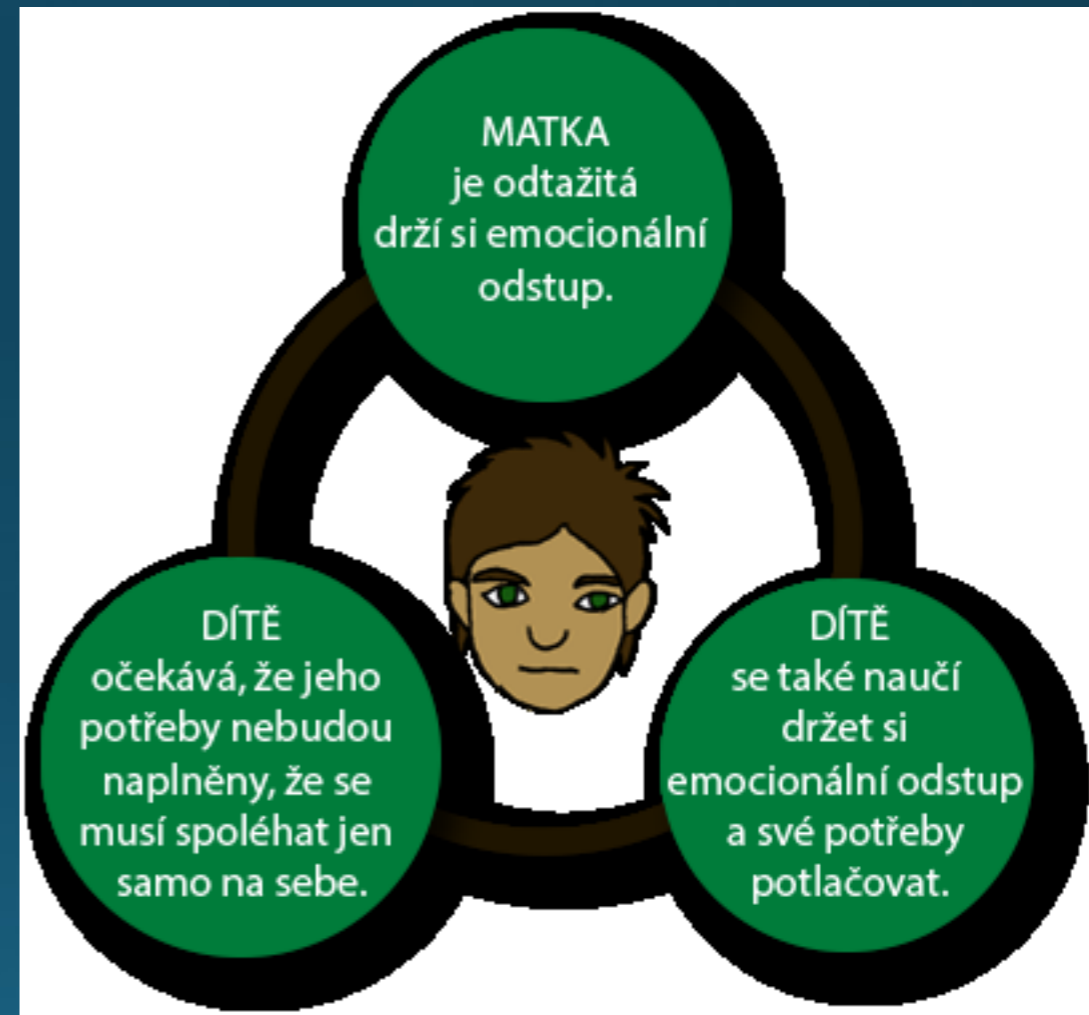

Typy attachmentu

ZDRAVÝ ATTACHMENT

ODTAŽITÝ ATTACHMENT

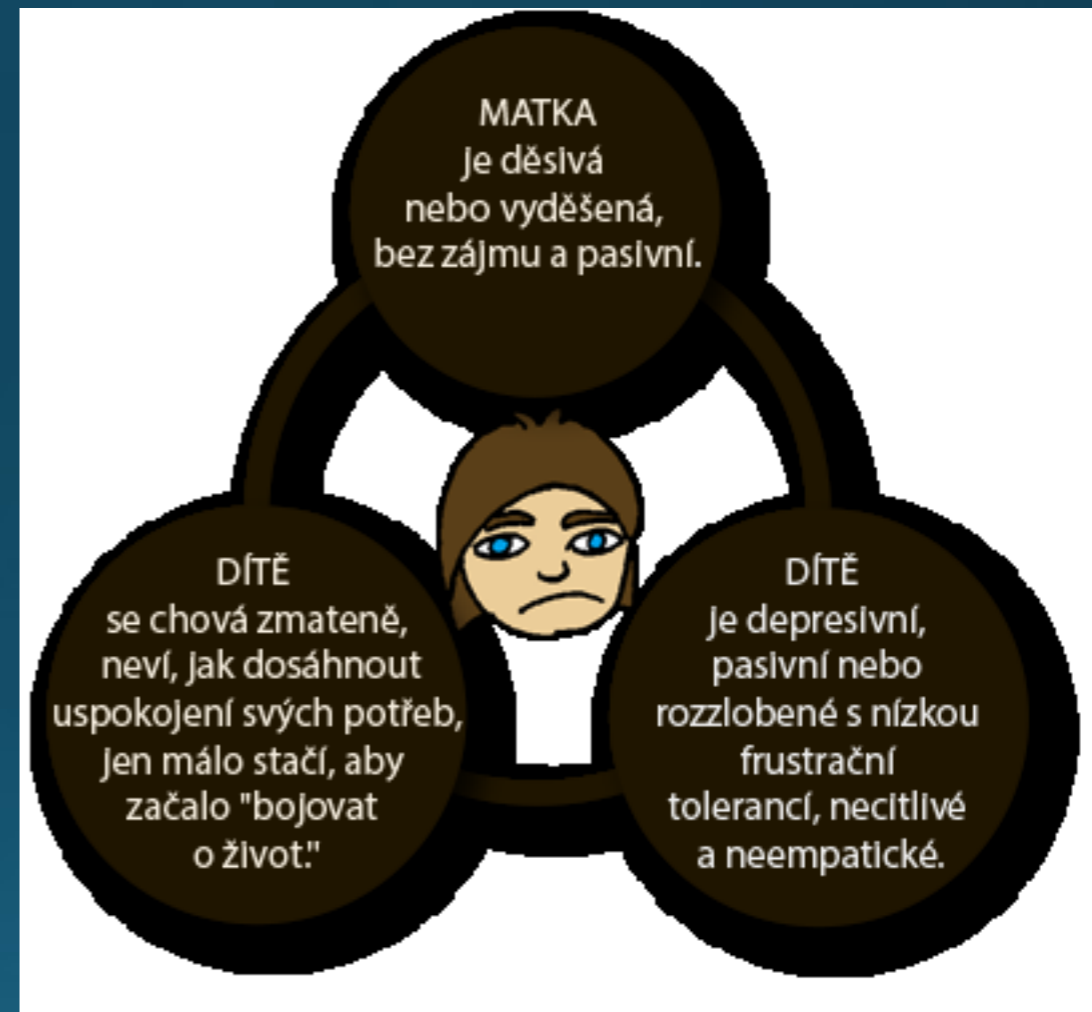

Typy attachmentu

AMBIVALENTNÍ ATTACHMENT

DEZORGANIZOVANÝ ATTACHMENT

Otázky

- *Jak se měnila v průběhu let koncepce rodinné politiky?*
- *Jaké vidíte rozdíly mezi různými zařízeními pro děti mladší 3 let?*
- *Jaké vidíte rozdíly ve vzdělávání dětí mladší tří let v ČR a zahraničí?*

Doporučená literatura

Grůzová, L., & Syslová, Z. (2015). *Dvouleté dítě v předškolním vzdělávání*. Brno: Masarykova univerzita.

Kopáčková, J., & Splavcová, H. (2016). *Dvouleté děti v předškolním vzdělávání. Od podzimu do zimy*. Praha: Raabe.

Kopáčková, J., & Splavcová, H. (2017). *Dvouleté děti v předškolním vzdělávání. Od jara do léta*. Praha: Raabe.

Splavcová, H., & Kopáčková, J. (2016). *Vzdělávání dětí od dvou let v MŠ*. Praha: Portál.

Splavcová, H. (Ed.). (2019). *Dvouleté děti v předškolním vzdělávání. Aktivity a činnosti*. Praha: Raabe.

Děkuji za pozornost.